

ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

THE RAINBOW

A CHILDREN'S MAGAZINE

Розгадаймо!

ДОДАЙТЕ ПРИЗВИЩА

Ось тут імена, відомі з історії України. Додайте прізвища — скільки рисунок, стільки букв, отож не важко відгадати.

1. Ярослав — — — — —
2. Володимир — — — — —
3. Богдан — — — — —
4. Іван — — — — —
5. Маркіян — — — — —
6. Тарас — — — — —
7. Іван — — — — —
8. Леся — — — — —
9. Симон — — — — —
10. Євген — — — — —

ЯКІ ЦЕ СЛОВА?

— — л о — —
 — — л о — —
 — — л о — —
 — — л о — —
 — — л о — —
 — — л о — —
 — — л о — —
 — — л о — —
 — — л о — —
 — — л о — —

На місце рисунок вставте букви, щоб відчитати відповідні слова.

Цей ряд слів можна продовжувати. Хто охочий — спробуйте!

ГЕОГРАФІЧНІ ЗАГАДКИ

- а) Перша частина — морська тварина, її полюють дуже радо; Вигук буде другим складом. Разом держава. Та яка?
- б) Я спереду і я ззаду, а посередині назва країни. Якої?

ЯКЕ ЦЕ МІСТО?

Яке це місто в Україні з трьома О, прославлене перемогою козацького гетьмана Івана Виговського над москалями?

ОСІННІ ЗАГАДКИ

- а) Голі поля, мокне земля, Дощ поливає, коли це буває?
- б) Чим кінчається літо і чим починається осінь?

ЩО ЗА ДИВО?

- а) Не дерево, а листя має, Говорить вірші, казки оповідає, Усякі нам розкаже пригоди, Хоч сама мовчить ізроду.
- б) Вогняна голова, а шнурок у тілі, Я червона, жовта, найчастіше біла.

НАША ПОШТА

Читачка „Веселки” Таня Іваськів із Філадельфії прислала такого листа:

Дорога Веселко:

Я маю 6 1/2 років. Я читаю Веселку вже два роки і найбільше люблю Тоцю Драгу. І є у СМі і маю братика Ромчика, який має з роки. Я люблю багато цікавих казок, які мені читає тато. Таня Іваськів

Відповідь Редакції: Дорога Таню! Дякуємо за Твого милого листа. Радіємо, що любиш „Веселку” й читаєш її два роки, хоч Тобі щойно шість і пів року. На жаль, вже більше „Гоци Драли” не буде, бо її автор проф. Роман Заводович помер 31-го травня ц. р. Прочитай собі про нього статтечку в липневому числі „Веселки”. Вітай свого братика й Татка, який читає Тобі казки. На все добре!

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода” заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія. Річна передплата становить у ЗСА — 8:00 дол. у інших країнах — рівновартність цієї суми. Для членів УНС 5.00 дол. Ціна окремого числа 75 центів. Ціна подвійного числа — 1.00 дол.

THE RAINBOW — VESELKA

ISSN 0300-6379

Обкладинка роботи Едварда Козака

Published monthly, except May to August: Bi monthly at Jersey City, New Jersey
 30 Montgomery Street — Jersey City, New Jersey 07302
 Subscription \$8:00 per year UNA members \$5:00 per year
 Entered as Second Class at Jersey City, N. J.

Ілюстрація на обкладинці:
 Ярослава Кучма — Лісові мешканці готуються до зимівлі.

УКРАЇНСЬКІ ДІТИ НА ЧУЖИНІ

Осіпають жовте листя
високі тополі
і барвистим килимочком
розстеляють долі.
Не пече осіннє сонце —
голубливо гріє,
час від часу легесенький
вітерець повіє.
Позлітались горобчики
на кущі ожини,
а на кльомбах червоніють
останні жоржини.
Школярі проходять парком
з горбочка в долину
без галасу та бешкету —
тільки пісня лине.
Під ясенем посідали
гуртом відпочити.

пригадали, що у школі
говорив учитель.
Говорив про Україну,
про її природу,
як Москва скарби грабує
і сили народу.
Зажурились... Та не можуть
байдуже сидіти.
і складають обіцянку
українські діти:
„Научаймось, виростаймо
відважні та мужні
і на захист України
станьмо в лави дружні!
Допоможемо боротись,
про добробут дбати,
щоб народ наш був щасливий,
вільний і багатий”.

Г. Ч-ка

Ліда ГАДАЙ

Ілюстрація Миколи БУТОВИЧА

К Н И Ж К И Ч У Д О В І

Сьогодні разом з татом ходив я до книгарні.
Люблю я в цій крамниці книжки переглядати,
із кожної полиці якусь хотів би мати. Усі вони
цікаві, усі новенькі, гарні. І кожна книжка має
обкладинку чудову, блискучу, кольорову, малю-
ночків багато.

Одну розкрив я книжку і бачу на малюнку:
сорока-білобока малює своїх скликає. А далі ба-
чу: киця у кут загнала мишку. А там — тонка
билинка горобчика гойдає. Іде кума-лисиця до
журавля у гості, танцюють на узліссі зайчата бі-
лохвості. В маленьку рукавицю, неначе в теплу
хату, напхалися звірята, і їх ведмідь лякає, бур-
чить і підступає.

Такі казки хороші! Я книжечку гарненьку ку-
пив за власні гроші.

І тато ще дозволив одну мені узяти. Я ви-
брав про Богуту. Той багатир хоробро боровсь
за Україну, з лихими ворогами змагався він за-
взято, поліг від туги-болю. Поліг, та не загинув:
по слову Ясновида, як вільний день настане, із
каменю Богута живий і дужий встане.

І це чудова книжка!

А братові купили велику та цікаву: то книж-
ка історична про Київ, про походи, про княжу
давнію славу.

Люблю казки й пригоди, сміховинки і вірші.
Просити буду тата ніколи не давати мені дарун-
ків інших, а книжку купувати — хорошу нашу
книжку.

СПАДЩИНА ГЕСТЕРИ ЛЕЙ

Давним-давно при вулиці Кастеноґа, на краю села, стояв невеличкий мурований дім із синіми віконницями й похиленим комином. В ньому приміщувалася крамниця з антиками. Власниками крамниці було подружжя Ешів. Хоч вони не були ще старі, то мов походили з давніх часів. Знало їх ціле село й околиця.

Пан Еш був високий, худий і любив одягатися в мішкуваті вовняні плетені светри. Пані Еш була низького росту й ходила з руками схрещеними спереду, наче б збиралася співати. Вони жили в двох невеличких кімнатах над крамницею. Був у них маленький собачка Мекс. Під час дощу вода скапувала крізь дірявий дах і в помешканні та в крамниці було холодно.

Одного дощового ранку пані Еш готувала сніданок. Пан Еш сидів коло вікна й читав газету. Нараз Мекс почав гавкати.

— Піди но, тату, поглянь, хто там. Трудно повірити, щоб це був покупець у таку ранню годину, — промовила пані Еш, споглядаючи з-під окулярів.

— Дозволь, що я зйду вниз і подивлюся, а тоді вже поснідаємо, — відповів пан Еш, відкладаючи часопис.

Внизу Мекс виляв хвостом і чекав.

Надворі стояла якась людська постать, обперта плечима об двері, щоб захоронитися перед холодним дощем. Коли двері відкрилися, Мекс вибіг і забрехав кудись у далечину. Це було дивно, бо звичайно Мекс гавкав на незнайомців.

— Заходьте, будь ласка, заходьте! — промовив пан Еш, відкриваючи двері навстіж. — Неприємно стояти в непривітний ранок, панно, панно...

Дівчина, віком понад двадцять років, увійшла до крамниці. Мекс проскочив зараз за нею.

— Називаюся Марта! — сказала дівчина, відсуваючи рукою мокре волосся з чола назад голови. — Я в дорозі до праці, але вирішила зайти до вашої крамниці. Чи можу її оглянути?

— Власне, ми не відкриваємо перед десятою, але, будь ласка, — відповів пан Еш.

Він слідкував, як дівчина ходила від одної речі до другої. Вона не мала торбинки, а її черевики були проходжені й забруднені.

Пан Еш став розводити вогонь у грубці. Незабаром у крамниці стало тепло. Марта не питала про ціну речей. Зокрема зацікавили її картини. Вона розглядала їх докладно, включно з рамами.

— Маєте багато речей у крамниці, — сказала Марта з усмішкою. — Спасибі за дозвіл оглянути їх.

Вона обернулася, наче б хотіла вийти, але, замість того, виглянула вікном. Дощ падав далі.

— Любите антики? — спитав пан Еш. — Ви не поспішали так, як це роблять деякі люди.

— Мусить бути приємно працювати в такій

крамниці. Кожного дня можна побачити щось нове, інтересне, — продовжувала Марта. Вона глянула на пана Еш і спитала непевно.

— Чи потребуєте, може помічника в крамниці? Марта хотіла ще щось сказати, але Мекс сів в її ногах і загавкав.

— Дивіть, дивіть, — сказав пан Еш. — Мекс хоче, щоб ви взяли його на руки. Звичайно він ставиться так лиш до мене й моєї дружини. Я здивований!

Марта схилилася й підняла песика.

— Не знаю... наша крамниця невеличка, — відповів пан Еш, — і ми обоє...

— Тату, сніданок готовий, якщо ти готовий, — закликала пані Еш. — Хто це був при дверях?

— Можеш зійти на хвилину вниз, мамо? Тут є хтось, і я хотів би, щоб ти з ним стрінулася.

Дізнавшись, що дівчина шукає праці, пані Еш замовкла.

— Я не вимагаю великої винагороди, — промовила врешті Марта. — Я можу реставрувати деякі картини. Я два роки студіювала в Швейцарії мистецтво відновлювання картин.

Пані Еш знову вмовкла, але дівчина їй подобалася.

— Гаразд, можемо спробувати, тату, — сказала, усміхаючись.

Так справа вирішилася.

* *

Присутність Марти можна було відчути майже негайно. Що кілька днів вона переставляла деякі антики. Впевненим оком вона зауважувала їх найкращі якості. Вона наполегливо позначувала кожний предмет у крамниці його назвою та ціною. Під час гарної погоди вона малювала, але не на полотні, а двері, віконниці й вікна. Покупці це завважали.

Одного дня після закриття крамниці подружжя Ешів і Марта сиділи й гуторили в крамниці. Пан Еш сидів у кріслі-гойдалці і тримав на колінах Мекса. Розмова приспала пана Еша.

— Не будить його, — промовила Марта до пані Еш. — Я мушу вже йти. Завтра почну відновлювати оцей образ коло бюрка. Ця картина чудова. Звідкіля її маєте?

— Цей образ, цей образ... — стала пригадувати собі пані Еш. — Ми здається, купили разом з іншими речами у пані Гестери Лей. — Тату, прокинься! Чи не цю картину ми купили в пані Гестери?

— Куди... — промовив сонно пан Еш. — Пані Гестера подарувала нам його після того, як ми купили в неї інші предмети...

— Так, так, пригадую. Маеш рацію, — погодилася пані Еш. Пані Гестера була нашою сусідкою довгі літа. Чи знаєте цю стежку позаду крамниці? Вона заведе вас просто до посілости Гестери. Яку гарну хату вона мала! Бідна Гестера!

Коли Марта прийшла наступного дня, вона

принесла з собою скриньку з пензлями, олією, фарбами, лякером. Вона взяла картину Гестери і обслідувала її дбайливо. Образ представляв молодого чоловіка з брунатним кучерявим волоссям і довгими делікатними долонями. Був оправлений в темнозолоту раму. З допомогою пані Еш Марта відтиснула задню дерев'яну стінку й усунула полотно. Три кути рами були цупкі, один ріг розхитаний.

У розі є щось, що відділює краї рами. Я бачу це, — сказала Марта, придивляючись пильно.

Пан Еш побачив це теж. При допомозі кишенькового ножа він зрушив таємний предмет. Але щойно пані Еш добула його довгою шпилькою від капелюха. Була це давня монета.

— Дай цю монету Марті! — сказала пані Еш до чоловіка. — Це буде для неї пам'ятка з праці над відновленням картин.

— Ні, — заперечила Марта, — монета насправді ваша. Вона була у вашому образі. А втім, вона може бути дуже вартісна.

Пані Еш приглянулася до монети і прочитала дату: 1849 рік. На другій оборотній стороні був напис „Каліфорнійське золото”.

(Продовження буде)

Пояснення-словничок: віконниця — window shutter; антик — старовинна пам'ятка; крамниця — shop; виляти, вильнути — махати; незнайомий — stranger, стоптати (черевики) — to wear out, to splay; грубка — stove; рама (образа) — frame; помічник — helper; відновлення — renewal, restoration; граціозний — делікатний; цупкий — міцний; пам'ятка — згадка (recollection).

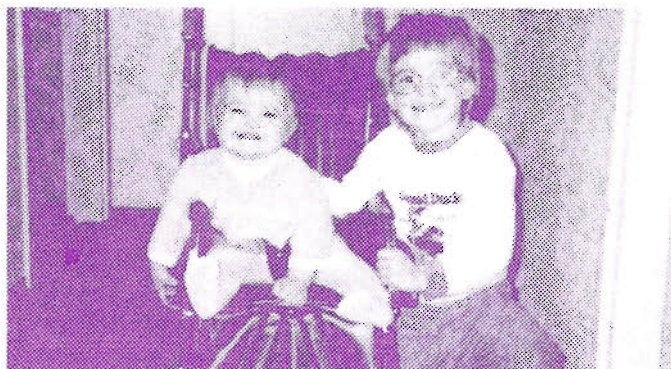
НАД РІЧКОЮ

Ромашки рвати ми ходили
Над річкою в рясній траві.

І раптом равлика зустріли
Із ріжками на голові.

МАЛЕНЬКІ ЧИТАЧІ „ВЕСЕЛКИ” З НІМЕЧЧИНИ

На світлині маленькі читачі „Веселки” з Мюнхену, Західня Німеччина — Андрійко й Уляна Д ж у с и. Вони просять читачів нашого журналу писати до них на адресу:

Andrijko and Uliana Dzus
Frankfurter Ring 132
8000 Munchen 40
West Germany — Europe

„РОЗЧЕСАНИЙ ХВОСТИК”

На червоній темній корі сосни мигнула темніша тінь. Забігала, показала гострий писочок, стоячі вушка, а на кожному з них китичка волосся. Під вушками заблистіли трохи занадто випуклі очка. Волоски вусиків розчепірилися, треба ж кожному звернути на себе увагу! Доповнювала цілість — ні, краще сказати, це все було додатком до пишного, вгору піднесеного, хвоста!

Тінь уже зрадилася: по сосні бігала вивірка... Тепер показалися ніжки з дрібними кігтиками, задні довші від передніх і вивірка без найменшої надуми скаче з дерева на дерево. В небезпеці життя робить вивірка скок навіть на 15 метрів довгий!

Вивірка побачила чудову шишку, що висіла майже над її головою. Миттю дістала її, поміг їй в тім — угадайте, довгий, пушистий, розчесаний рівнесенько на дві сторони, хвіст. Він дуже придається до зберігання рівноваги, бо побільшує поверхню звірятка й злагіднює упадок.

Розчесаний Хвостик доглянув куці ліщини, побував там довшу хвилину, бо подібно, як людські діти, люблять горішки й дорослі вивірки. Все їдять здорові, повні горіхи, а зіпсованих не торкаються.

Не так легко дістатися до середини горішка, до смачного, солодкого насіння. Ліщина забезпечила свою дитинку твердою колісочкою. Ми, люди, розбиваємо її, а Розчесаний Хвостик послугується зубами (діти цього ніколи не роблять!). До такого діла потрібні зуби не прості, як у нас, а незвичайні. Такі зуби мають всі вивірки й їх свояки з великого роду Гризунів.

Передні зуби довгі, трохи вигнуті. Один кінець гострий, як ніж, другий немов відтятий, неподібний до коріння людського зуба. Ростуть ці передні зубиська та й ростуть, далі годі буде ротик розняти. Доведеться з голоду згинутися Розчесаному Хвостикові!..

Все таки Хвостик доглянув лісовий горішок, нехотя взяв його в передні лапки і гриз зубами. Насіння дуже смакувало, а на душі полегшало — зуби стали коротші, стерлися на твердій лушпині. До вечора куц ліщини не мав уже ні одного горішка, а Розчесаний Хвостик в чудовім настрою гордився зовсім належними зубами. Хтось подумав би, що вони ступлювалися на нінащо? Де там, стали ще гостріші, ніж були! Бо послухайте: кожний зуб збудований з зубини. Частину зуба, що вистає з ясен покриває склиця, але у вивірок є вона лише на переді зуба. М'яка зубина задньої частини стирається скоріше, ніж передня частина обезпечена склицею і кінець зуба не є рівний, тільки скісний.

Осінь була у повному розгоні праці. Між темну зелені листків кидала жовті плями, овочі наливали

солодощами, аж галузки вгиналися. Готувала тепле футро для звіряток, нагромаджувала їм жир під шкурою. Коли найбоязливіше створіння відчувало спокій у лісі, оживлялося старе вороняче гніздо, тріщали галузки, стертий на порошок мох. Заглянув до нього цікавий дятель, готовий кожної хвилини попрацювати долотом-дзьобом. Побачив чистенькі руді клубочки з розчесаними рівненько на дві сторони хвостиками.

Одна вивіряча родина, сусідка Розчесаного Хвостика, бавилася. Що за скоки дрібних ніжок, які міни загострених писочків. Звинне подовгасте тіло, що раз напружувалося, щоб хоч досягнути молодшого братчика за шкірку. Нагод є безліч, а шкода кожної хвилини! Хто скоріше добіжить по гладкій корі на вершок он того бука? Хто скочить на землю й принесе грубого жолудя, що немов рукою затиснув собі шапочку на голову? Хто найскорше втече перед вигаданою куною, що ось-ось уб'є ненаситні зуби в пушисту дробинку й відбере їй сонце, радість, горіхи?

— Вчися, моя дитино, — думала мама-вивірка, — може ця хвилинка науки врятує тобі коліси життя...

Тяжко заступати, діти, ваші забави твердими законами життя. Але існування досвідченої, розумної вивірки буде багато легше.

Старе вороняче гніздо пристосувала собі вивіряча родина тільки до забави. Справжню хатку для дітей зробив заздалегідь сам тато. Показався він справжнім мистцем (талант одіичив по предках!). Прилагодив хатку в дуплі, згори забезпечив перед дощем плоским дахом, а долівку вистелив м'яким килимом з сухого моху й сіна. Міцна, зразково чиста й суха долівка ждала на дітей (вивірка має дітей двічі в рік). Зісім днів були вони

спілі, спали, росли й пили молоко. Опісля батьки також доглядали маленьких. Мама не раз і ціле гніздо з яечками чи маленькими пташенятами приносила їм у зубах, щоб лише її діти вирости на великих міцних вивірок. Часом принесла їм висушений на вершках дерев грибок, щоб дітям загострити апетит. Всі мами (і звітята теж) придумують, щоб їх діти смачно їли!

Не думайте, що вивіряча родина має лише одну хатку. Мати пам'ятала про інші потреби дітей, вишуквала їм залю до забав (старе вороняче гніздо) і зробила кілька менше тривких комор на харчові зимові припаси. Якийсь хлопчина раз знайшов у гнізді-коморі 367 ліскових горіхів, 59 жолудів, жменю насіння дерев, між ними насіння яблінки.

Маленькі голівки і серця добре висилювалися для своїх дітей.

Цього року по дощовім холоднім літі, прийшла довга соняшна осінь.

Розчесаний Хвостик користав з погоди. Не раз із проходів вертав обліплений землею. Він закопував собі харчаж у землю. Може, пам'ять зрадити, то ще краще, бо колись там виросте лісок і певно віддячиться всім вивіркам. В нього були добірні горіхи, букви, насіння дерев.

Прийшов холодний мрячний день. До вечора відчув Розчесаний Хвостик, що надходить зима. Був самітник. Вже давно батьки навчили його добувати їжу, будувати гнізда, втікати перед птахами, хижакми, позбуватися паразитів, що затроюють життя веселих, непосидючих вивірок. Перші зимові дні далися йому добре в знаки: вили заверху, тиснули морози.

Мале тільки з пушистим, рівно розчесаним хвостиком міцно втиснулося в затишне гніздо, чепурилося, розчісувало собі пазурчиками густий, зимовий кожух. Втягнуло носиком морозне повітря із надвору, тож міцно звинулося клубочком. За хвилину глибокий віддих ворухив пушисті волоски.

Мороз і сонце боролися серед лісу, хто сильніший. Мороз стискав дрібні лапки звірят, добирався крізь пух до гарячого серця. Сонце кликало до себе на ігри й веселі розмови. Ліс оживав, шуміли в повітрі тверді крила, поскакала серна. Серед галузок блиснули цікаві, випуклі очі, виглянули й гострі вушка, прикрашені китичками волосся.

Розчесаний Хвостик виглянув на Божий світ. Лапкою зрушив гору снігу, просто на голову заблуканому зайчикові і розсміявся з його перестрашеної міни (з боягузів скрізь насміхаються!).

Відвідав комору з харчами, покріпився і скочив між захисні смереки. Сів вигідно на задніх лапках, хвіст повернув ближче сонця, передніми лапками тримав горішок, гриз його довго вузькими зубками. Немов говорив:

Я, Розчесаний Хвостик, тішуся морозом, бо через нього маю густий новий кожух! Тішуся метелицею, бо під її спів смачно засипляю. Люблю білий сніг, бо він блискучий і пухкий. Люблю

зимове сонце, бо я стаю пружкий, як сталь, і ніхто мене не підійде, ні ворог, ні Зима, бо я цілий по самі китички вушок — проворність і радощі.

Дарія Гриневич-Витанович

Пояснення-сповничок: випуклий — bulging; розчепіритися — to spread wide; ліщина — hazel; ступлювати — to blunt, to dull; зубина — матеріал, з якого виростають зуби; проворний — quick, prompt; жир — fat; предок — ancestor.

О. ОЛЕСЬ

ВИВІРКА

„Вивірка, вивірка плига вгорі! . .
Онде праворуч, за гілкою, — гляньте!
Що вам, — не видно? . . А осьдечки станьте!
Вивірка! . . Швидше сюди, школярі!”

З криками, гиками діти біжать . . .
„Вивірка? Де ж вона? Де вона ділась?”
„Впала з ялинки, клубочком скотилась!”
Діти в захопленні дивним стоять.

З гілки на гілку злітає вона,
Крутиться, вертиться дзиготю, з сміхом
Дражниться, хвалиться в лапці горіхом,
„Ках-ках-ках!” — котиться лісом луна.

Хтось узяв грудку і кинув . . . „Ках-ках!”
Вивірка враз подалась на ялину,
Вище, ще вище, на саму вершину . . .
Ось уже й зникла в зеленіх гілках.

Довго ще, довго стоять школярі . . .
Час уже йти і обідать додому,
Тільки не хочеться рушити нікому,
„Ках-ках!” — хтось дзвінко сміється вгорі.

Мирослав ПЕТРІВ

НАДХОДИТЬ ОСІНЬ

Гей, надходить Осінь —
Пташенята босі,
А зайчата й лисенята
Без кожухів досі.

Гей, надходить Осінь —
Квітка сонця просить:
„Я не знала, не зів'яла,
Не заснула досі...”

Гей, надходить Осінь —
Їжак листя носить.
„Йди но, свате, в нірку спати —
Нагулявся досить!”

„Осене, не злися,
Усміхнись до мене!
Як мені не заспіваєш,
Не засну я, нене!”

От, співає Осінь:
„Люлі — люлі — люлі...”
Спіть же, квіти і звірята —
Вже скінчились гулі!”

ЗАПРОСИВ НА ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ НАЙБЛИЖЧИХ ДРУЗІВ...

Але ж, мамо! Будь ласка, пригадай собі, ти обіцяла, що на день свого народження можу запросити своїх найближчих друзів!..

ІВАСЬ-МУДРАСЬ

Всі спішать — сьогодні в місті
Виступають бандуристи.

Бандуристи гарно грали —
Рідну пісню прославляли.

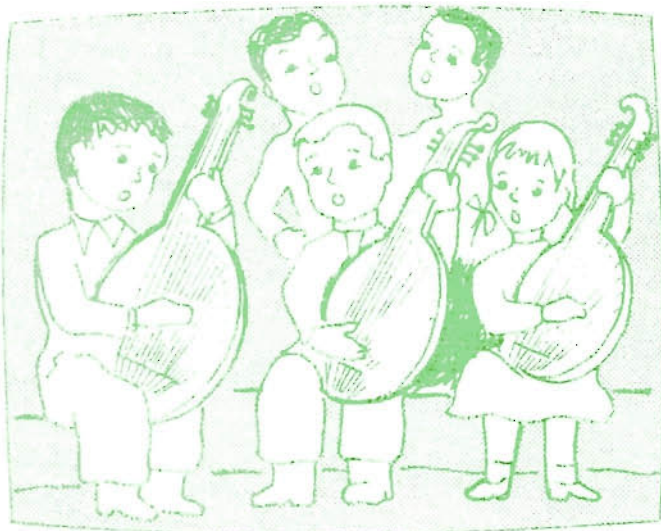
Пісню давню і недавню,
Українську думу славу.

Всім концерт сподобавсь дуже.
А Івась: — Миколо, друже,

Що, якби отак, до речі,
Хор створити молодечий?

Хор з бандурами створити,
Молодих всіх запросити,

Хто б хотів навчитись грати
На бандурі і співати.

А Микола: — це чудово!
Скличмо сходини пластові!

Говорили, говорили
І нарешті ухвалили

Диригента запросити,
Щоб капелю їм створити.

Хор з бандурами співає —
Рідну пісню прославляє.

А придумав це Івась —
Недаремно він Мудрась!

Карло ЕВАЛЬД

Розкажу вам незвичайно дивну історію. Тривала вона кількасот літ.

Діялося це у всесвітнім просторі, де кружляють зорі. Там страшенно зимно; найтепліший кожух не гріє краще, як у нас коротесенька сорочина. Всесвітній простір такий великий, що ніхто не в силі висловити цього словами. Однак це нічого не шкодить; коли б навіть хто і зумів це зробити, не зрозуміли б його другі.

В цім світовім просторі кружляла земля довкола сонця; робила вона це вже багато тисяч років і робить це і по сьогодні. Крутилася зона безупину; кому іншому давно вже закрутилося б у голові; землі це зовсім не шкодило, бо привикла. Оборот землі довкруги сонця тривав цілий рік: як тільки скінчила один, зараз починала другий.

На додаток крутилася земля весь час навколо себе самої, як малий песик, що гонить за своїм хвостом. На цей оборот потребувала вона лише двадцять чотири години. Земля крутилася так тому, щоб сонце освічувало її з усіх боків однаково. На цій половині землі, що відвернена від сонця, була постійно темна ніч. Якби земля весь час звертала до сонця тільки Європу, Азію і Африку, то в Америці не вставали б люди з ліжок.

Так отже мала наша земля чимало роботи. Крім цього мусіла вона ще уважати на місяць, хоч місяць міг би був сам про себе дбати. Він не мав нічого більше до роботи, як лише крутитися довкола себе зовсім так само як земля, та бігати довкруги землі подібно, як земля коло сонця. Однак місяць куди менший від землі і не мав нічого до балакання. Земля відзивалася до нього приказовим тоном; місяць весь час дражнив її.

Сварилися вони часто тому, що були близько себе, а другі зорі задалеко, щоб могли балакати з ними. Звичайно двоє людей сваряться, коли весь час мусять бути разом.

Правильно раз у місяць була повня. Кругле

обличчя місяця усміхалося тоді так глумливо, що земля казилася зі злості.

— Дивіться, як світить ця нікчемна причепа, — говорила земля. — Думає, що справжня зоря.

Місяць шкірив тільки зуби. Однак не тривало це довго. З кожною ніччю його лице видовжувалося, немов би болів його живіт. Вкінці зникав місяць зовсім. Але незабаром показувався знову і ріс більше й більше, аж дійшов до повні.

— Чи здужаєш бігти зі мною? — питала земля.

— Розуміється! — відповідав місяць.

— Правдоподібно ти добре вважаєш на час, — говорила дальше земля.

— Пам'ятай лише одне: Як раз обійду сонце, маєш тринадцять разів обігти довкруги мене. Інакше не буде ладу з календарем.

— Вже досить довго бігаю довкола тебе і знаю, що маю робити, — відрізав місяць. Якраз цього дня був він у повні, а тоді не мав звичаю тримати язик за зубами.

Місяць умів ще в інший спосіб дошкулювати землі. Нераз перетягав на один бік землі стільки води в морі, скільки міг. На цім боці стояла вода дуже високо, а на другім надто низько. Це спричиняло на однім місці повінь — приплив моря, що робив чимало лиха; по другім боці відплив моря, так, що кораблі осідали на мілині. Люди терпіли через те і нарікали на землю, що годі на ній видержати. Розуміється, це боліло землю, бо вона зовсім не провинилася: тому то лютилася вона ще більше на місяць.

Ну, цей хлопчище знову надувся, як гарбуз, — воркотіла вона.

— Рада б знати, якого чорта він бігає весь час коло мене?

Так сварилися земля та місяць. Рік минав за роком, а вони обое завжди бігали по своїх призначених точно дорогах. Довкруги мандрували другі зорі, кожна зайнята своїми клопотами та журбами. В середині понад ними всіми світило ясне сонце.

Одного дня в березні надплила всесвітнім простором якась невідома зоря. Ні земля, ні місяць не бачили її ще ніколи, тому здивувались чимало, як її завважили. Була зовсім неподібна до других зірок, бо мала довгий блискучий хвіст.

— Що це за дівчина? — спитала земля.

Карло Евальд, данський письменник. Народився 1856 р. в Бредделіке, помер 1908 р. Писав романи і природописні казки. Найважливіші з його природописних оповідань: „Мати природа оповідає” та „Двонога”.

Ця казка була друкована в журналі для молоді „Пчілка” в 1922-23 рр. в Ужгороді, Карпатська Україна. Перекладач казки — невідомий.

— Ще ніколи я не бачив такого чуда! — сказав місяць.

Обоє так дивувалися, що мало що не затрималися. Приблуда все надходила ближче й ближче. Землю огорнув страх, що на неї може налетіти ця потвора з хвостом. Коли незнайома була вже так близько, що можна було з нею говорити, земля закричала:

— А гов! Чого хочеш на моїй дорозі? Хто ти? Звідки Бог провадить? Куди біжиш?

Забгато нараз питаєшся! — відповіла незнайома зоря.

— Хто ти? — спитала знову земля.

— Я тільки маленька комета, — відповіла зоря. Але скажи **но мені**, хто ти?

— Я — земля. Тепер вже знаєш, з ким маєш до діла?

— Сказавши правду, ще не знаю, — сказала комета. Ця сторона неба мені зовсім чужа. Тут я ще ніколи не була і не познайомилася з жадною з тутешніх зірок.

— Ти попала в добре місце, — сказала поважно земля. Хоч не маю звичаю хвалитися, але можу сміло сказати, що я найздібніша між усіма зорями.

— Дійсно маю щастя, — заговорила комета. — Лише будь ласка, спішися з твоїм оповіданням. Не маю часу дармувати.

— Але ж женемо дуже скоро вперед, — говорила земля. — Ходи зі мною і будь мені подругою в дорозі довкруги сонця! Що? Це триває лиш один рік. По дорозі будемо гарненько розважатися!

— Ага, га — закликала комета. — Кажеш, що скоро біжимо? Я привикла зовсім інакше літати! Спішися, прошу з оповіданням.

— Найперше обіцяй мені, що будеш уважати і не налетіш на мене, — сказала земля.

Чужинка зареготалась так сильно, що її хвіст розділився на три частини.

— Не бійся, голубко, — відповіла. Я легенька, я ніжне створіння. Якби я зачепилася за таку колоду, як ти, розлетілася б на тисячу шматків.

— Ага! — заговорила земля. — В тобі нема нічого іншого, як лише вогонь. І я була колись такою.

— Це мусіло бути дуже давно! — перебила недовірливо комета. Мені здається, ти маєш льодову шапочку на голові.

— Розуміється! — відповіла земля. — Навіть дві: по одній на кожному полюсі. На мою думку це нічого не вадить, коли хто має зимну голову і зимні ноги, аби лише тіло гаряче.

— Ну... а вогонь? — запитала комета. —

— Вогонь маю в собі, — відповіла земля. Як маєш охоту, можеш його побачити.

Не надумуючись довго, наказала земля кільком вульканам дихати сильно вогнем.

— Диви, диви! — закликала комета. — Справді маєш трошки вогню.

— Трошки? — перебила ображено земля. — Маю повне черево, коли хочеш знати. Саме тому я

така інтересна. Бачиш?... Давніше була я також таким ніжним, веселим створінням, як і ти. Відтак зібралася я до купи і згусла. Вкінці постала на мені груба шкаралупа. Тепер горить вогонь лише в моїх вульканах мов у печах. Але маю ще доволі вогню!

— Шкаралупа — це не дуже мила річ — завважила комета.

— Правда, — притакнула земля. З часом можна привикнути і до цього. Тепер живуть люди на моїй шкаралупі.

— Люди? — здивувалась комета. — А це що таке?

Земля почухалася задумливо по північному полюсі. При тім зачепила свою льодову шапку. Відірвалося кілька велетенських брил льоду і в моря погнали льодові гори.

— Та, — сказала потім, — насправді люди, це свого рода паразити.

— Ага, га, — перебила комета.

Земля мовчала хвилину, гейби надумувалася, а відтак оповідала далше:

— Вони лезать сюди і туди, так, що інколи можна зійти з глузду. Що їх більше, то гірше. Розкопують мене вздовж і впоперек, щоб добути вугілля і метали, чи інші копалини. Тепер опоясали мене рейками і їздять по них довкола мене. Вони вертають діри в моїх горах і будують мости над моїми ріками. Вкінці кричать голосно, що вони — мої пани!

— Невелика то честь для зорі, слухати таких комахок! — завважила комета. — Чи не можеш обтрятися з цих животин?

— Пробувала, — відповіла земля. — І не раз, не два і в різний спосіб. Викидала я з моїх вульканів безліч вогню та розтопленого каміння і засипала ним цілі міста і людей. Часто заливала водою цілі краї та топила тисячі людей. Коли мені занадто допекли, здригалась я і викликувала землетрясення.

— Ну, — перебила комета, — і це нічого не помагало?

— Трішки помагало, — відповіла земля, — але не на довго. Мені здається, що їх забгато. Мені треба було думати, коли їх було менше, і поки ще не були такі мудрі. Коли я затопила або погребала кілька тисяч із них і думала, що їх родини вигинуть з голоду та журби, тоді другі потішали їх та помагали їм. По кількох роках була я знову так само заселена людьми, як і раніше.

Ще ніколи не чувала я щось такого, — сказала комета, й не можу зрозуміти, як можеш те все стерпіти.

— Ну, так!... Але що маю робити? — відповіла земля. — Не можу дати собі ради з ними. Вони розслідили мене від полюса до полюса так що незабаром не остане для мене ні клаптика. Вони змірили і обчислили мене та описали всі мої закутки. Деякі з них ставлять на стіл кулю, що має мене зображувати і досліджують мене. Вони вміють наперед передбачити бурі та зливи, землетрясення і тим подібне. У них висять на стінах

пристрої, які їм це все показують. Щож маю тепер з ними робити?

— Не знаю, — сказала комета. Знаю лише одно: я цього не стерпіла б.

Земля засміялась іронічно і сказала:

— Ну, ну! Тільки не думай забагато про себе. В тій хвилині, коли ми обі тут балакаємо, мої люди вже тебе відкрили. При допомозі своїх телескопів слідять тебе, обчислюють твою дорогу, дають тобі ім'я, і пишуть цілі книги про тебе. Розуміється, роблять це наймудріші з них. Дурні налякались тебе і думають, що ти прийшла звістити їм кінець світу.

— Хто ці наївні? — спитала комета.

Вона вдарила головою землю так сильно об ледову шапку, що пів Атлантийського океану покритись льодовими горами, а дерева ще на Зелені свята не зеленіли.

— Я була б рада, якби ти не питала мене про це, — сказала збентежена земля.

— Даруйте, — перебила комета. — Може це родинна тайна?

— Ні! — відповіла земля. — Зовсім ні! Але до сьогоднішнього дня мені не вдалося дізнатися, хто в дійсності ці легковіри. Вони є, їх навіть багато. Але годі їх пізнати. Зовсім не можна судити з того, що самі люди говорять. Кожний із них уважає себе за мудрагеля, а всіх інших за недотеп.

— В такому випадку всі вони нерозумні, — сказала поважно комета.

Це легковаження людей обидило землю. Вона подумала, що занадто широко висказувалась перед якоюсь незнаною зорею, про яку, до речі, нічого не знала, а яка представилась, як непевна й несерйозна особа. Тому земля прибрала поважну міну і відповіла.

— Зовсім ні, моя люба кометко! Зовсім ні! Але шкода говорити з тобою про речі, про які ти не маєш поняття. — За хвилину продовжала:

— Не хочу хвалитися, але прошу не забувати того, що я найбільш інтересна між усіма зорями. Можеш дивитися по світі скільки хочеш, але не найдеш рівної мені. Подивися на Венеру, що блистить ось там високо, глянь на Юпітера, на Марса й на інші зорі, що так само як я кружляють довкруги сонця. А потім придивися мені добре! Тільки не пропусти моїх глибоких морів, моїх букових лісів, моїх пальмових гаїв...

— Признаюсь одверто, що не можу нічого цього побачити, — відповіла комета. — Але це все може бути правда. Мені здається, що ти окутана мрякою.

— Ах, так, — підхопила немило вражена земля. — Про те я зовсім забула. Це моя атмосфера.

— Страшно, як тебе мучить твоя атмосфера, твоя шкаралупа, твої люди...

— Комето! — сказала земля. — Я кружляю довкола сонця, як і багато інших зір, й я найменша з них. Однак знаю, що я осередком світу.

— Перепочинь, голубко! — перебила комета.

Кажеш, що не любиш хвалитися... Але пристань на хвилину і хвалися далше...

— Що? Я — станути?! — закричала обиджена земля. — Коли б я це зробила, було б зараз по мені. Все якраз базується на цьому, що я точно виконую мій рух довкруги сонця. Можу сліпо сказати: я не хвалюся! Я краща з усіх зізд... хочби ізза моїх людей. Ніяка інша зоря не має щось подібного... А гов! Що тобі такого? Втікаєш від мене?

— Саме це й роблю, — відповіла комета.

— Дійсно! — говорила жалібно земля. — Чи не можеш тут остати ще кілька літ? Наше товариство зовсім веселе. Вір мені: не дуже це мило, мандрувати весь час тою самою дорогою і не мати з ким іншим поговорити, як лиш з цим недотепою місяцем.

— Хто цей місяць? — спитала комета.

— Це малий хлопчина, що його ось там бачили, — відповіла земля. — Це бідолашна зоря вже в відставці. Я прийняла його до себе, як він забутий усіма блукав по всесвітнім просторі. Тепер він зовсім вже вигас — бідне створіння! Можна б його дати до захисту сиріт. Але в нас є звичай мати при собі місяць. Ось Юпітер має аж вісім. Однак мені здається, що він занадто дре свого носа!

— Бувай здорова! — сказала комета.

— Остань ще хвилинку! — благала земля.

— Не можу, — відповіла комета. — Маю відбутися назначену дорогу і мушу тепер дещо скорше бігти. А втім досить мені твоєї хвальби.

— Коли повернешся? — питала земля.

Комета гнала зі шумом вдаль, вимахуючи своїм потрійним хвостом.

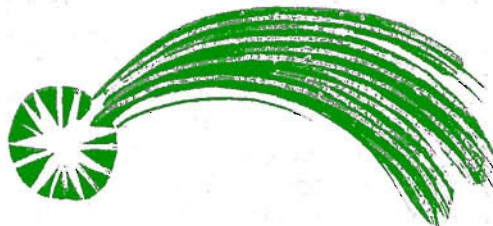
— За триста літ, — гукнула здалека. Потім все меншала та меншала, аж вкінці зовсім зникла з очей.

Вперта дічина! — сказав місяць. — Як вона летить, а який хвіст! Таке життя зовсім інше від життя якоїсь бідної планети.

— Розуміється, закипала комета. — Майже так хороше як у місяця!

Та місяць був у повні і шкірив зуби.

(Закінчення буде)

ГРУШІ НА ВЕРБІ

Надходить осінь... Квіти розкошують: тепер їм у міру тепло, і дощик приходить вчасно, поливає і траву, і квіти дрібненько, дбайливо... За гаражем, де мама посадила городину, помідори червоніють так швидко, що Петрусь їх не встигає збирати. А на початку літа він так чекав, коли вже вони поспіють, і першими помідорами ніяк не міг насититись... Тепер вони йому вже приїлись.

З самої весни Петрусь допомагав татові й мамі на городі. Тато грядки копав, Петрусь граблями грудки землі розбивав, а мама насіння сіяла і розсаду садила. Потім Петрусь поливав усе з лійки і чекав з дня на день, коли покажуться перші паростки. Спершу вони були такі кволі, слабенькі, що Петрусь, як він казав, боявся за їх здоров'я. Проте, здоров'я у рослин було непогане: вони витримали всі буревії, дощі і навіть град — не такий, на щастя, як футбольний м'яч, а такий, як горошинки. Рослини поприсідали, але не зламалися. Деякі лягли, але коли дощ перейшов, обсохли й випросталися.

У школі тепер вважалось модою працювали на городі. В класах біології учні навіть провадили експерименти на своїх городчиках і писали про те справді наукову працю. А дехто вирощував городину на осінню виставку, що мала бути незабаром після початку нового навчального року. Петрусь також хотів посадити спеціальні маленькі гарбузики, з яких потім можна робити різні фігури: людину, ведмедя, півня, свинку... Він за свої заощаджені гроші купив насіння таких гарбузиків, але мама не дозволила йому посадити гарбузики на своїх грядках:

— Вони розростуться і полізуть на мою моркву, салатку й редьку. Все від них пропаде, бо вони досить нахабні. Петрусь не розумів, як такі милі, гарненькі гарбузятка можуть бути нечемними, нахабними.

— Мамо, я буду за ними дивитися. Я їм не дозволю лізти до редьки.

— Ти не знаєш, які вони, а я знаю. Вони твого дозволу питатися не будуть.

І не дозволила.

Петрусь поклав насіння на полиці й нарешті забув про нього. А тато цього року підстриг їхню вербу. Нову зачіску їй зробив, бо вона своїми зеленими косами усе подвір'я вкрила й не давала татові косити. Тепер верба була акуратна, з модерною зачіскою, а вітер її навіть причесав гладенько.

А Петрусь, побачивши таке диво, пригадав, що бабця часто казала щось таке кумедне:

— О, вже груші на вербі ростуть...

Петрусь знав, що груші можуть родити тільки на грушевім дереві, але не на вербі. А то українці так кажуть, як щось трапляється неможливе, або

якщо хтось вигадує побрехеньки. Одного разу Петрусь вирішив пожартувати: взяв з миски який десяток груш та й поприв'язував до вербового гілля. А тоді закликав:

— Тату, мамо, бабуню! Ходіть сюди: у нас на вербі груші вирости!

Вся родина побігла до верби й довго сміялась із такої витівки. А потім зірвали ті грушки і з'їли їх тут же, під вербою.

— От смачні груші на вербі родяться! — вихваляв тато. І справді, грушки з верби смакували краще, ніж із миски.

Осінь ішла далі. Вже побагровіли клени й позолотили ясени, і берези сяяли жовтим дрібненьким листям на білих стовбурах, а в садку вже досягав виноград. Всього один кущик, але як він рясно родив! Аж не вірилось, що в нашій прохолодній кліматі може вирости такий смачний солодкий виноград.

Петрусь вийшов у неділю вранці, щоб подивитися, чи виноград ще не постиг. Хлопець помацав гроно рукою — воно було ще трохи затверде. Мабуть ще тиждень треба почекати. Але що це таке? Між бурштиновими, прозорими виноградними китицями вигідно вместилися гарбузики. Жовтяві, з зеленими й червоними смужками, з мережками й гульками... Один, два, а поміж листям їх ще багато ховається... Так ніби усміхаються до Пе-

СТАРИЙ СТІННИЙ ГОДИННИК

(Ілюстрації Петра Холодного)

На стіні висів годинник з маятником та вагами. Перед ним стояв малий хлопчина й задумано до нього приглядався. Врешті озвався:

— Скажи мені, старий добрий годиннику, пощо ти тут? Та ж ти нічого більше не робиш тільки тік-тік, а деколи бім-бам.

— Приглянься пильно до мене! — відповів старий годинник. — Людям я дуже потрібна й важлива річ. Дивись: маю два пальці — довший і коротший. Лічу хвилини й довшим пальцем показую, скільки їх минуло. Коли мине шістдесят хвилин, то це вже минула година.

Мій коротший палець лічить і показує години. А щоб люди не переочили, що минула година, то я вдаряю малим молоточком у дзвінок. Щогодини так ударяю. Коли мине двадцять чотири години, то це вже минула доба. Доба складається з дня і ночі. З діб складаються тижні, з тижнів — місяці, з місяців — роки.

Так я відраховую тобі, твоїй мамі, татові і всім людям кожну годину життя. Можете спати або не спати, працювати або дармувати, а мої пальці все показують хвилини та години, і мій дзвінок віддзвонює їх. Кожна година, що я її віддзвонюю, минає і ніколи не вертається. Таким чином я нагадую, що ви всі з кожною хвилиною стаєте старші. Якщо ви добре не використали часу, то самі винні. Я ж вам його дав!..

Замок старий стінний годинник. А втім, треба було молоточком віддзвонити другу годину по полудні.

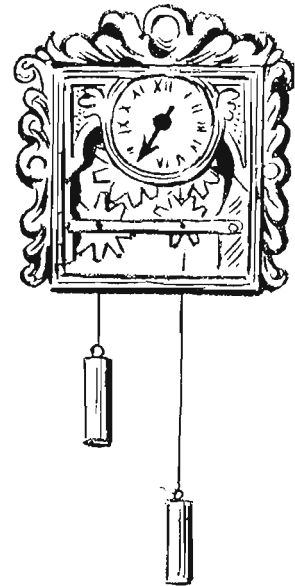
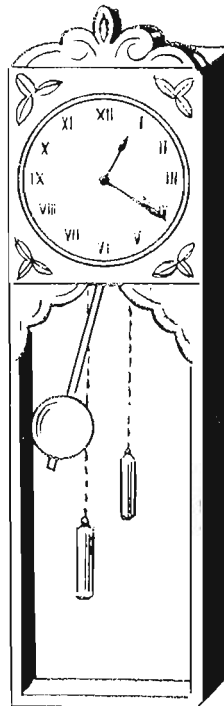
Хлопчина ще більше задумався, ще більше споважнів:

труся й кажуть: „А ми тут! Не сподівався?“

Тепер була Петрусєва черга дивуватися та чудуватися.

— Тату! На винограді гарбузики вирости! Чи ти їх там поприв'язував, як я груші до верб? Можна їх познімати?

— Ні, не можна, бо понищиш огудиння. Я їх не прив'язував, вони й самі вміють прив'язуватися. Казала ж мама, що вони скрізь лізуть. Я підсадив кілька зерен під виноград, і хоч може виноградів те не сподобалось, він прийняв цих сусідів і дав їм

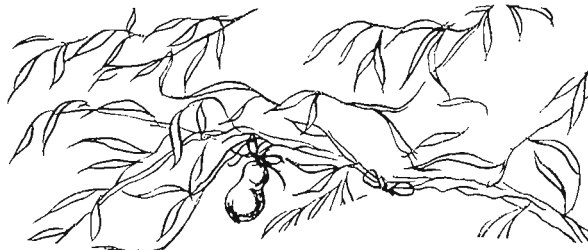
— Старий годинник не дарма мені це сказав! — шепнув хлопчина.

За Францом В і д е м а н о м
переказав В. Я ц и к е в и ч

Пояснення-словничок: маятник — pendulum; стінний годинник зветься також дзигар; переочити — не доглянути, не помітити (not to have seen); доба — відповідає англійському day; таким чином — таким способом (thus).

підпору. Хай ще ростуть, а як почнеться твоя наука, то матимеш досить гарбузятко для праці на виставку.

Пояснення-словничок: поспіти — дозріти; розсада — small plants for transplanting; лійка — watering pot; паросток — sprout, young shoot; нахабний — влізливий (impudent, impertinent); побрехенька — вигадані історії; витівка — жарт (practical joke); багровіти — червоніти; гроно — cluster (of grapes); огудиння — stems of pumpkins.

З ДИТЯЧОГО ЖИТТЯ

РАДІСТЬ ДІТЯМ — „ГАЛЛОВІН“

Раз на рік, в останній день жовтня діти в Америці передягаються за чарівниць, чоргиків, страхопудів, духів, кістяків, накладають на лице машкари різних звірів і тварин, одягаються в різні смішні одяги. З гарбузів роблять ліхтарі. Вирізають у порожніх гарбузах дірки на очі, ніс і уста, заклеюють отвори кольоровим папером і всередину ставлять свічку. Такі ліхтарі називаються „джек-о-ленгерс“. Діти ходять по вулицях і домах та лякають людей. У той день влаштовують забави й прийняття з солодощами, горіхами й тигечками. Увечері відбуваються ворожіння й забави з різними жартами. Участь у тих святкуваннях беруть також дорослі люди.

Слово „Галловін“ — це давнє англійське слово. Воно складається з двох частин: перша „галлос“, значить „святий“, друга „ін“, значить „вечір“. Інша назва є „Ол Галловс ів“, тобто Навечер'я Всіх Святих. Його називають так через те, що на другий день, 1-го листопада є день Всіх Святих.

„Галловін“ був відомий ще в поганських часах. Тоді люди вірили, що раз на рік душі померлих приходять на землю. Як багато інших поганських звичаїв, так і цей зберігся до сьогодні, хоч люди давно вже прийняли Христову віру.

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК ІЗ ЧИСЛА „ВЕСЕЛКИ“ ЗА ВЕРЕСЕНЬ 1985. ХТО Я? Гарбуз. ВЕСЕЛА АРИТМЕТИКА: Жучків є 4, сонечок — 5. Метеликів — 3. Сонечок є більше від жучків. Метеликів менше на одного. Треба забрати комашку з середнього ряду й додати до першого (горішнього), щоб було порівну. ВПИШІТЬ БУКВИ, ЯКИХ БРАКУЄ: пороги, дороги, пироги, остроги. ЧУДНЕ СТВОРІННЯ: Вітряк.

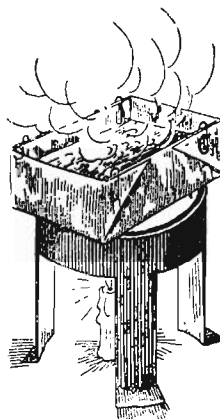
КУТОК РОЗВАГ

ВОГНЕТРИВКИЙ ПАПІР

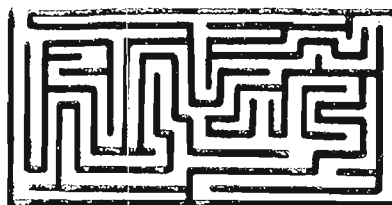
Дайте оглянути присутнім аркуш грубого паперу, а тоді зробить з нього невелику коробочку. Налийте в коробочку води і поставте на маленькому триніжку, змайстрованому з консервної бляшанки.

Під триніжком запалить коротку свічку. Вода у коробці закипить, а коробка не загориться, хоч вогонь торкається її дна.

Чому коробочка не загориться? Під час кипіння вода має температуру не вищу за 100 степенів Цельсія, тож, вбираючи теплоту, вона не дає паперові занадто нагрітись. А при 100 степенях папір не загоряється.

МАНДРІВКА ЛЯБІРИНТОМ

Отут на рисунку лябіринт. Тільки одною дорогою можна пройти з одного кінця в другий. Хто з вас знайде цю дорогу і пройде нею за щонайбільше 10 секунд?

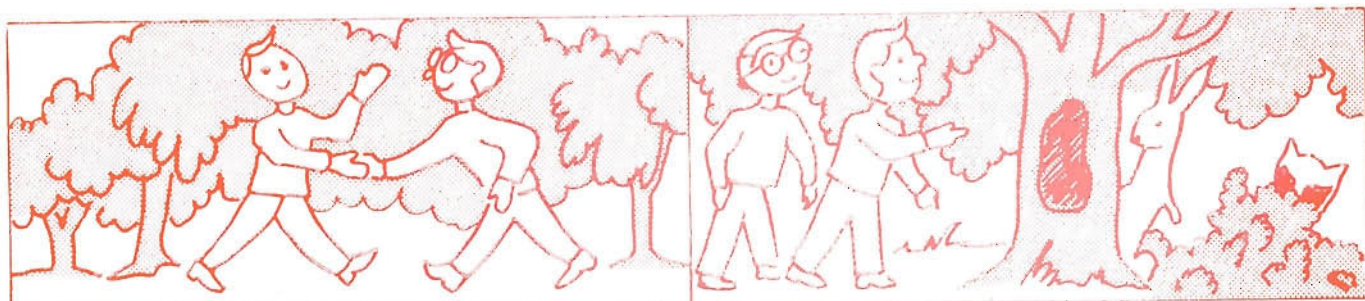
КІТ І МИШІ

На малюнку кіт, а навколо нього миші. За умовою задачі кіт повинен ловити кожну тринадцяту мишу з таким розрахунком, щоб останньою спіймати білу мишу.

З якої миші треба починати числення? Числити треба за годинниковою стрілкою.

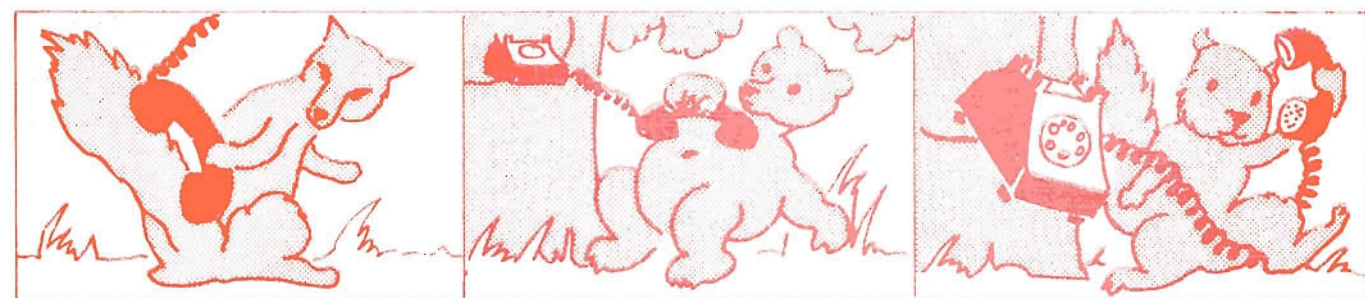
ВЕСЕЛИК-ЛЯСЬ

Лясь із Луцем, хлопці славні,
В лісі стрілись друзі давні,

Пильно вчилися і кожний
Був до техніки спроможний.

— Щоб дзвонити закордон
Тут придався б телефон! —

Вовчик тупить до хвоста,
А ведмідь до живота,

Замоталась білка в шнур,
Тільки зайчик — ні мур-мур!

Як же скриньку вгамувати?
Може, пити-їсти дати?

Лясь прибіг, приклав до вуха,
Втихли всі, Веселик слухав,

Потім каже: — любі друзі,
Дзвонить з джунглів мавпа Фрузя,

Телефоном шле привіти,
Тільки... просить заплатити!

Пояснення-словничок: **спроможний** — здібний (able, competent); **вгамувати** — втишити, успокоїти (to calm, to quiet, to pacify); **білка** — вівірка (squirrel).